

תקציר

גיל ההתבגרות, מתאפיין בחיפוש ריגושים, נטילת סיכונים ובסקרנות, המתבטאים בין היתר בהתנסות בחומרים פסיכואקטיביים. קנאביס ואלכוהול, מהווים חלק מקבוצת החומרים הפסיכואקטיביים, אשר יוצרים השפעה שלילית על נפשו וגופו של המשתמש. לאור עליית השימוש בקרב מתבגרים בישראל לחומרים ממכרים, כגון קנאביס ואלכוהול, ולאור ההשלכות השליליות העולות מהפרעת שימוש בחומרים אלה, בחרנו במחקר הנוכחי לבחון גורמי הגנה פסיכולוגיים וסביבתיים של המתבגר, להפחתה או מניעה בשימוש בחומרים אלה. במחקר זה, התמקדנו בגורמי ההגנה : תקשורת בין מתבגרים להורים, התקשרות עם מורים, רווחה נפשית ומשמעות בחיים.

במחקר הנוכחי השתתפו 432 נבדקים בני 14-18 אשר ענו על כלל שאלוני המחקר. המחקר כלל 170 בנים ו 260 בנות (2 העדיפו לא להגדיר את עצמם). שאלות המחקר התייחסו לשלושה היבטים : (א) האם ימצא קשר בין הורים למתבגרים, התקשרות בין מורים למתבגרים, רווחה עצמית ומשמעות בחיים, לבין הפרעת שימוש באלכוהול ובקנאביס ; (ב) האם ימצאו הבדלים בין בנים לבנות בהפרעת שימוש באלכוהול ובקנאביס ; (ג) מהי התרומה של משתנים דמוגרפיים, תקשורת חיובית בין הורים למתבגרים, התקשרות חיובית בין מורים למתבגרים, רווחה עצמית ומשמעות בחיים, על ניבוי הפרעת שימוש באלכוהול ובקנאביס?

ממצאי מחקר זה, הצביעו על מתאמים שליליים מובהקים בין הפרעת שימוש באלכוהול ובקנאביס, לבין תקשורת עם הורים, התקשרות עם מורים, רווחה נפשית ומשמעות בחיים. כלומר, ככל שהמתבגרים דיווחו על תקשורת טובה עם הוריהם, התקשרות טובה עם מוריהם, רווחה נפשית ותחושת משמעות בחיים, הם דיווחו פחות על הפרעת שימוש באלכוהול ובקנאביס. כמו כן, מצאנו כי בנים דיווחו על הפרעת שימוש באלכוהול ובקנאביס, יותר מאשר בנות, באופן מובהק.

מחקרים קודמים שנערכו בישראל, בחנו בעיקר באופן סטטיסטי את תדירות שימוש באלכוהול ובקנאביס. מחקרים מעטים, חקרו את תפקידם של גורמי הגנה מפני התנהגויות ממכרות. עד כה, לא מצאנו מחקרים קודמים אשר בחנו סימולטנית קשר בין הורים ומורים למתבגרים. ייחודיות מחקר זה, נובעת מצד אחד, בבחירה בהתמקדות בגורמי הגנה, ולא בגורמי סיכון, להתמכרות לאלכוהול ולקנאביס, ומצד שני, בבחינת מערכות אקולוגיות חשובות בסביבתו של המתבגר. מחקר זה מעלה את החשיבות של זיהוי ושיום הפרעת שימוש בקנאביס ואלכוהול תוך פיתוח גורמי הגנה בקרב מתבגרים, ושימת דגש על סביבתם החינוכית, דהיינו הורים ומורים.